

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Оріхівського Тараса Володимировича** на тему: «**Продуктивні якості тварин різних виробничих типів симентальської породи в умовах Прикарпаття**», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Актуальність обраної теми. Інтенсифікація скотарства та підвищення генетичного потенціалу продуктивності худоби всіх порід, яких розводять в Україні є важливим резервом у виробництві тваринницької продукції. Вирішення цієї проблеми багато в чому залежить від знання стану порід, формування їхньої раціональної генеалогічної структури, закономірностей прояву генотипу тварин та правильності і своєчасності застосування досягнень селекційної науки. Природно-кліматичні та агротехнічні чинники обумовлюють доцільність одночасного розведення в Україні худоби спеціалізованих порід та порід подвійної продуктивності. Серед комбінованих порід особливий інтерес викликає симентальська. Формування цієї породи в умовах Прикарпаття наразі здійснюється за участі не лише плідників української, але й німецької та австрійської селекції. Це призвело до одержання тварин різних за продуктивними якостями та виробничим і екстер'єрним типами. Подальша консолідація та генетичне поліпшення породи здійснюється шляхом опрацювання селекційних прийомів, спрямованих на досягнення параметрів тварин бажаного типу. Особливо перспективним серед них є добір корів за виробничими типами. Саме цим питанням і присвячена дисертаційна робота **Оріхівського Тараса Володимировича**, тому вона є актуальною, має наукове й практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота була складовою частиною науково-дослідних робіт кафедри технології виробництва і переробки продукції тваринництва Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького «Вивчення господарсько-біологічних особливостей порід великої рогатої худоби і коней в західному регіоні України» (номер державної реєстрації 0112U001343) у 2011-2015 рр. та кафедри генетики і розведення тварин «Вивчення ступеня реалізації генетичного потенціалу окремих порід великої рогатої худоби в західному регіоні України» (номер державної реєстрації 0116U004268) у 2016-2020 рр.

Обґрунтованість і вірогідність наукових положень, висновків та рекомендацій. Обґрунтованість одержаних даних забезпечена використанням сучасних зоотехнічних, біохімічних, морфологічних, популяційно-генетичних, біометричних та економічних методів досліджень, а також ретроспективного та дисперсійного аналізів. Матеріали та методи досліджень, що використані дисертантом, відповідають меті роботи і дають можливість одержати науково обґрунтовані дані, які дисертант звів у таблиці,

узагальнив й детально проаналізував. Одержані результати досліджень опрацьовані біометрично з визначенням критеріїв вірогідності, середньої і її похибки, коефіцієнтів кореляції та їх похибки, коефіцієнтів мінливості та сили впливу різних факторів на окремі досліджувані ознаки. Тому об'єктивність отриманих результатів досліджень не викликає сумніву.

Достатньо широкий спектр проведених досліджень та статистичне опрацювання одержаних результатів дозволили автору зробити обґрунтовані висновки та пропозиції виробництву, які відповідають фактичному змісту роботи.

Основні положення дисертаційної роботи апробовані та одержали позитивну оцінку на щорічних засіданнях кафедри генетики і розведення тварин та вченої ради Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (2008–2019 рр.) й на наукових конференціях різного рівня.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів. Вперше в умовах Прикарпаття проведено комплексне дослідження продуктивних ознак та біологічних особливостей тварин різних виробничих типів симентальської породи. Вивчено динаміку вагового росту телиць, екстер'єрно-конституційні особливості тварин, їх відтворювальну здатність, молочну продуктивність та вплив на неї різних чинників, характер лактаційної діяльності первісток і повновікових корів, м'ясну продуктивність, хімічний склад молока та м'яса, інтер'єрні особливості та визначено економічну ефективність розведення корів різних виробничих типів. З'ясовано зв'язки між окремими господарськи корисними ознаками та ступінь впливу на них виробничого типу тварин.

Одержані результати досліджень можуть бути використані при створенні конкурентоспроможних стад в умовах інтенсивної технології виробництва молока і м'яса та при розробці довгострокових програм і планів селекційно-племінної роботи з симентальською худобою України.

Повнота викладення основних положень дисертаційної роботи підтверджується висвітленням основних результатів досліджень у 12 наукових працях, в тому числі у 7 статтях у фахових виданнях України, з яких 5 – у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних та 5 – апробаційного характеру.

Зміст та структура дисертації. Структура дисертації загальноприйнята. Робота в обсязі 179 сторінок комп'ютерного тексту, написана літературною українською мовою, логічно, аргументовано, вирізняється оригінальним авторським стилем.

Аналіз результатів досліджень ґрунтується на даних, представлених у 50 таблицях, робота ілюстрована одним рисунком, містить 2 додатки. Список використаних джерел включає 250 найменувань, у тому числі 24 – латиницею.

Дисертація складається із анотації, переліку умовних позначень, загальної характеристики, огляду літератури, матеріалів та методів

досліджень, результатів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів досліджень, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел, додатків.

У розділі **«Загальна характеристика роботи»** у стислій формі викладено: актуальність теми; зв'язок з державною тематикою досліджень; мета і завдання досліджень; наукова новизна і практичне значення одержаних результатів; особистий внесок здобувача; апробація результатів дисертації; публікації.

У розділі 1 **«Огляд літератури»**, який складається з чотирьох підрозділів, обсягом 27 сторінок, досить ґрунтовно висвітлено питання щодо генезису вітчизняної симентальської худоби, характеристики симентальської породи та її виробничих типів, сучасний стан популяції симентальської худоби в Україні, формування господарськи корисних ознак у тварин симентальської породи залежно від різних чинників та прояв господарськи корисних ознак у тварин різних виробничих типів. Обґрунтовано вибір напряму досліджень.

Розділ 2 **«Матеріали та методи досліджень»** викладено на 10 сторінках. У цьому розділі наведена проста і зрозуміла схема досліджень. Для вивчення різноманітних показників здобувачем були використані методичні прийоми та підходи, що узгоджуються з сучасними та дають можливість отримати об'єктивний науковий матеріал. У розділі є посилання на авторів методик та розкриті значення використаних формул.

Розділ 3 **«Результати власних досліджень»** обсягом 75 сторінок, складається з десяти підрозділів, у яких викладено матеріали експериментальних досліджень з вивчення динаміки вагового росту телиць різних виробничих типів симентальської породи, формування екстер'єру корів, відтворювальної здатності, молочної продуктивності, характеру лактаційної діяльності, хімічного складу молока, м'ясної продуктивності тварин, морфологічних та біохімічних показників крові корів різних виробничих типів та їх зв'язок з продуктивністю, формування молочної продуктивності корів за дії окремих чинників, економічної ефективності розведення тварин різних виробничих типів симентальської породи.

У цілому у розділі наведено змістовний аналіз отриманих результатів. Викладений у ньому матеріал засвідчує про високу ерудованість здобувача, його вміння правильно ставити мету і задачі досліджень та використовувати одержані результати.

У розділі 4 **«Аналіз і узагальнення результатів досліджень»** кваліфіковано проведена дисертантом інтерпретація результатів власних досліджень, на фоні даних, отриманих вітчизняними та зарубіжними вченими.

Сформульовані висновки і пропозиції виробництву відповідають фактичному змісту роботи, логічно випливають з отриманих результатів досліджень, науково обґрунтовані.

Усі розділи дисертаційної роботи написані на належному науковому рівні. Істотних недоліків щодо обсягу, структури та технічного оформлення дисертаційної роботи не виявлено.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. У стислій формі та лаконічному стилі викладено основні наукові результати досліджень. Автореферат оформлений згідно вимог Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України.

ЗАУВАЖЕННЯ

Оцінюючи в цілому роботу позитивно, хочу висловити деякі зауваження та побажання:

1. У розділі «Загальна методика та основні методи досліджень» зазначено, що дослідження проведені на повновікових коровах та молодняку симентальської породи, а у дисертації наведені результати досліджень ще й на первістках та коровах другої лактації.

2. Молочна продуктивність корів за третю лактацію досліджена на основі власних експериментальних досліджень, а за вищу лактацію – за даними зоотехнічного обліку, тобто, потрібно було чекати коли тварина вибуде зі стада. У такому разі доцільно було б ще дослідити тривалість та ефективність господарського використання корів.

3. У тексті, при аналізі таблиць 3.9 і 3.10, немає потреби наводити значення промірів та індексів будови тіла, оскільки вони наведені у таблицях.

4. Повновікові корови м'ясо-молочного виробничого типу за обхватом п'ястка вірогідно переважали тварин молочного типу, проте у таблиці 3.11 достовірність не зазначена. Також, не вказана вірогідність за тазогрудним індексом та широкогрудості (табл. 3.12).

5. Потребує пояснення, чому корови м'ясо-молочного виробничого типу характеризувалися глибшими грудьми, порівняно з тваринами молочного та молочно-м'ясного типів, адже відомо, що саме молочна худоба характеризується глибшими грудьми.

6. Висновок, що тривалість сервіс-періоду певним чином залежала від віку корів (ст. 61) некоректний оскільки, вірогідної різниці за цим показником за досліджувані лактації не виявлено (табл. 3.15).

7. У таблиці 3.21 не вказана вірогідність за вмістом жиру в молоці між тваринами молочного та молочно-м'ясного (третя лактація) і молочного та м'ясо-молочного виробничих типів (перша лактація).

8. Чим пояснити такий великий розмах (19,9-71,9 %) впливу виробничого типу на надій (табл. 3.25).

Вказані недоліки і побажання не зменшують наукової і практичної цінності дисертації, їх легко виправити та врахувати в подальшій науковій роботі.

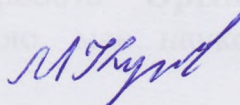
ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

У результаті ознайомлення з дисертаційною роботою **Оріхівського Тараса Володимировича** вважаю, що вона є завершеною науковою працею, яка вносить вагомий науковий доробок у вирішення проблеми покращення ефективності ведення селекційної роботи з симентальською породою.

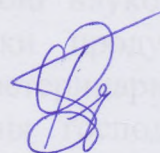
У дисертації добре висвітлені головні аспекти обраної теми, використані сучасні методи досліджень. Отримані дисертантом результати, без сумніву, мають теоретичне й практичне значення. Впровадження їх у виробництво сприятиме удосконаленню та ефективному розведенню тварин симентальської породи.

Дисертаційна робота є цілісною завершеною науковою працею, виконаною на сучасному методичному рівні, за змістом, актуальністю, науковою новизною, практичною цінністю, структурою і формою відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів ...», а дисертант заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Офіційний опонент,
провідний науковий співробітник
лабораторії розведення та селекції тварин
Інституту біології тварин НААН,
доктор с.-г. наук зі спеціальності
06.02.01 – розведення та селекція тварин

 М. І. Кузів

Підпис Кузіва М. І. засвідчую:
вчений секретар інституту,
кандидат сільськогосподарських наук

О. О. Смолянінова

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ім. С.З.Гжицького		
№	95-39	
"12"	"11"	2020 р.
м. Львів, вул. Пекарська, 50		